

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο — Μια πιο αποτελεσματική και πιο δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων στην ενεργειακή και κλιματική πολιτική της ΕΕ»

[COM(2019) 177 final]

(2020/C 14/15)

Εισηγήτρια: η κ. **Baiba MILTOVIČA**

Συνεισηγητής: ο κ. **Dumitru FORNEA**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 3.6.2019
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	11.9.2019
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	26.9.2019
Σύννοδος ολομέλειας αριθ.	546
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	136/39/11

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Συμπεράσματα

1.1.1. Η ανακοίνωση συμπληρώνει την τέταρτη έκθεση σχετικά με την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης. Επικεντρώνεται στο νομοθετικό πλαίσιο για πιο δημοκρατική λήψη αποφάσεων για την ενεργειακή και την κλιματική πολιτική της ΕΕ· επίσης, προτείνει να μην χρειάζεται πλέον ομοφωνία για τα φορολογικά ζητήματα που αφορούν την ενέργεια αλλά ειδική πλειοψηφία (με τη συνοδευτική συνήθη νομοθετική διαδικασία).

1.1.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση να χρησιμοποιούνται οι ρήτρες «γέφυρας» προκειμένου να θεσπιστεί ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο και σύστημα συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σε αυτό το νέο πλαίσιο, ο ρόλος της ΕΟΚΕ στην υποστήριξη του τριμερούς διαλόγου καθώς και η συμμετοχή της σε αυτόν κατέχουν ιδιαίτερη σημασία.

Η ΕΟΚΕ, αν και υποστηρίζει την ανακοίνωση, θεωρεί ωστόσο ότι η αποτελεσματική διακυβέρνηση της κλιματικής και ενεργειακής στρατηγικής και η μεγαλύτερη συνεκτικότητα της νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα της φορολογίας της ενέργειας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ανησυχίες των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των λοιπών ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών. Η συμμετοχή και η δέσμευση της κοινωνίας των πολιτών, η υποστήριξη των κρατών μελών καθώς και η σύμφωνη γνώμη και η προσήλωση των κοινωνικών εταίρων είναι σημαντικές για την επιτυχία της διαδικασίας.

1.1.3. Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ, κατά την εφαρμογή της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία, να παραμένει προσηλωμένη στην αρχή της επικουρικότητας για τους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα και να επικεντρώνεται σε θέματα όπου οι κοινοί στόχοι δεν μπορούν να επιτευχθούν πιο αποτελεσματικά σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο.

1.1.4. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του δυνητικά αμφιλεγόμενου χαρακτήρα ορισμένων υπό εξέταση ειδών ενεργειακής φορολογίας. Για αυτό συνιστούμε θερμά η Επιτροπή να υιοθετήσει παρόμοια προσέγγιση με αυτήν της ανακοίνωσης COM(2019) 8 με τίτλο «Προς μια πιο αποτελεσματική και πιο δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων στη φορολογική πολιτική της ΕΕ» ώστε, σε πρώτο βαθμό, να εξεταστούν οι λιγότερο αμφιλεγόμενοι τομείς φορολογίας.

1.1.5. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη ότι η ανακοίνωση COM(2019) 177 δεν αναπτύσσει τα δυνητικά είδη ειδικών φορολογικών αποφάσεων που δύνανται να συζητούνται με καθεστώς ειδικής πλειοψηφίας και καλεί μετ' επιτάσεως την Επιτροπή να διορθώσει αυτήν την παράλειψη.

1.1.6. Απαιτείται μια ευαίσθητη προσέγγιση που θα ανταποκρίνεται στις τοπικές συνθήκες, καθώς και βήματα για την εξασφάλιση δίκαιης μετάβασης που δεν θα παραμελεί εργαζόμενους, καταναλωτές και κοινότητες. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα νέα μέτρα ενεργειακής φορολόγησης ενδέχεται να απαιτήσουν χρηματοδότηση από την ΕΕ για την αντιστάθμιση της κοινωνικής και οικονομικής ζημίας που θα προκαλέσουν.

1.2. Συστάσεις

1.2.1. Η ανακοίνωση για τις φορολογικές διαδικασίες που σχετίζονται με την ενέργεια θα πρέπει:

- να αποτελέσει αντικείμενο εις βάθος ανάλυσης των στόχων, της βάσης και της σχετικής δομής της ενεργειακής φορολογίας και εμπειροστατωμένης εκτίμησης των κοινωνικών και των οικονομικών επιπτώσεων όσον αφορά τις συνέπειες που σκιαγραφούνται σε αυτή·
- να συμπεριληφθεί σε έναν ευρύτερο και σαφή οδικό χάρτη που θα συμβαδίζει με τις εξελίξεις και σε άλλους τομείς της Ενεργειακής Ένωσης, με στοχευμένα και συνεπή μέτρα όπως κίνητρα και αποζημιώσεις για τη στήριξη της μετάβασης προς μια πιο βιώσιμη ενεργειακή παραγωγή και στρατηγική.

1.2.2. Η Επιτροπή διαθέτει περιθώρια δράσης με βάση τις εξουσίες της πριν να χρειαστεί να ζητήσει από τα κράτη μέλη να παρατηθούν της κυριαρχίας τους (μέσω των ειδικών ή γενικών ρητρών «γέφυρας»), και συγκεκριμένα:

- αναπτύσσοντας ειδικά μέσα με βάση το άρθρο 194 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ, προκειμένου να αυξηθεί η διασυνοριακή ικανότητα διασύνδεσης της ΕΕ, κάτι το οποίο αποτελεί «προτεραιότητα» για την Ευρωπαϊκή Ένωση·
- επανασχεδιάζοντας τον υφιστάμενο μηχανισμό κινήτρων για την ανάπτυξη ικανότητας παραγωγής/διασύνδεσης, ενθαρρύνοντας «εθνικές πολυμορφίες» και μοχλεύοντάς τις, αντί να είναι δέσμιά τους, καθώς και συνδέοντας αποτελεσματικότερα την Ενεργειακή Ένωση στη βιομηχανική βάση της ΕΕ και ενισχύοντας τη χρήση της ελεύθερης κυκλοφορίας και των κρατικών ενισχύσεων·
- καθιστώντας πιο διαφανή την εθνική φορολόγηση της ενέργειας και εξουδετερώνοντας τα αποτελέσματα των εθνικών αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 194 παράγραφος 2 ΣΛΕΕ που μπορεί να επηρεάζουν τα συνολικά συμφέροντα της Ένωσης, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη το γεγονός ότι η δημόσια παρέμβαση μπορεί να έχει και θετικό αντίκτυπο·
- ανασχεδιάζοντας τις αγορές ενέργειας της ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπιστούν καλύτερα τα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα και τα ζητήματα διεθνούς εμπορίου τα οποία προκαλεί η μετάβαση και θίγουν τους καταναλωτές, τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις· η συνεργασία με τρίτες χώρες πρέπει να βασίζεται σε μια ενιαία ενεργειακή εμπορική πολιτική για να προστατεύονται τα κράτη μέλη από οικονομικές ανισορροπίες και για να αποφεύγεται η αύξηση της ενεργειακής εξάρτησης της ΕΕ από τρίτες χώρες.

1.2.3. Νέα ώθηση πρέπει να δοθεί στη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ με την αξιοποίηση των επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Η στήριξη των επιχειρήσεων της ΕΕ στον τομέα αυτό θα συμβάλει στην περαιτέρω ενίσχυση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και εισοδήματος και, ως εκ τούτου, στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των αναμενόμενων αυξήσεων του ενεργειακού κόστους.

1.2.4. Η Επιτροπή θα πρέπει να βελτιώσει τα μέτρα σχεδιασμού της αγοράς, όπως, μεταξύ άλλων, η στήριξη των συνεταιρισμών ενεργειακής ζήτησης ή η ενδεχόμενη επιστροφή της ευθύνης των τοπικών δικτύων διανομής στους δήμους, αλλά και να αναθεωρήσει τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται το έργο της, π.χ. επανεξετάζοντας τη δομή και τον αριθμό των οργανισμών της ΕΕ που συμμετέχουν στην εκπόνηση ενεργειακής πολιτικής.

Προς τούτο, η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να προσφέρει και περαιτέρω τροφοδότηση, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν οι Ευρωπαίοι καταναλωτές, οι κοινότητες, οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι διαθέτουν ήδη τα εργαλεία ώστε να αναλάβουν την ευθύνη της ενεργειακής μετάβασης, έτσι ώστε να ενισχυθούν οι στόχοι της Ενεργειακής Ένωσης. Αυτό θα μπορούσε να γίνει μέσω γνωμοδότησης πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ για το σχεδιασμό της νέας ενεργειακής αγοράς.

1.2.5. Το κόστος της ενέργειας έχει άμεσο και απευθείας αντίκτυπο σε όλες τις επιχειρήσεις και στη ζωή των εργαζομένων, των καταναλωτών και των ανθρώπων. Συνεπώς, πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά οι επιπτώσεις μιας μη ισορροπημένης πρωτοβουλίας για τη φορολογία της ενέργειας. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανακοίνωση της νέας Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την επιβολή ενός συνοριακού φόρου για το διοξείδιο του άνθρακα, ώστε να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά και να αποφευχθεί η διαρροή άνθρακα. Απαιτούνται μέτρα για τη στήριξη της μετάβασης σε πιο βιώσιμη ενεργειακή παραγωγή και για την υποστήριξη πολλών κοινωνικών ομάδων ώστε να αντεπεξέλθουν στην ενεργειακή μετάβαση. Στους εργαζόμενους που πλήττονται από τις απώλειες θέσεων εργασίας πρέπει να προσφερθούν νέες προοπτικές, μεταξύ άλλων μέσω της επαγγελματικής επανακατάρτισης και μέσω άλλων λύσεων που θα αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης.

2. Εισαγωγή

2.1. Η ανακοίνωση ασχολείται με τη μεταρρύθμιση της φορολογίας της ενέργειας και της Συνθήκης Ευρατόμ, δύο ζητήματα που συνδέονται στενά με την εθνική κυριαρχία. Πρόκειται για αμφιλεγόμενο ζήτημα και τα ατήματα για τη μεταβίβαση κυριαρχίας σε έναν τόσο ευαίσθητο τομέα, όπως η φορολογία, και μάλιστα την παρούσα στιγμή, απαιτούν συνετή προσέγγιση. Όπως τονίζεται από την Επιτροπή στο έγγραφό της, στην ενότητα υπό τον τίτλο «Η μεταρρύθμιση της φορολογίας στον τομέα της ενέργειας θα πρέπει να αντικατοπτρίζει ζητήματα κοινωνικής ισότητας» (κεφάλαιο 2.3.), τυχόν φορολογία της πλέον «ρυπογόνου» ενέργειας θα μπορούσε να βλάψει άμεσα τα ασθενέστερα τμήματα της κοινωνίας. Κατά συνέπεια, πολλοί Ευρωπαίοι πολίτες θα μπορούσαν να βιώσουν το μέτρο αυτό ως πρόσθετη επιβάρυνση. Επομένως, η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει την ευαίσθητη φύση αυτού του ζητήματος. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει στον μεγάλο αριθμό γνωμοδοτήσεων της στις οποίες έχει υποβάλει προτάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης του συγκεκριμένου προβλήματος.

Η ανάγκη για αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση της στρατηγικής για το κλίμα και την ενέργεια καθώς και για μεγαλύτερη συνεκτικότητα στη νομοθεσία της ΕΕ απαιτεί, ως εκ τούτου, μια σαφώς εκτενέστερη απ' ό,τι μέχρι σήμερα συζήτηση, σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις για τη φορολόγηση της ενέργειας, λαμβάνοντας υπόψη τις ανησυχίες των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των λοιπών ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών. Το κατάλληλο εργαλείο για αυτό είναι ο αποτελεσματικός διάλογος για την ενέργεια με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

2.2. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ τα τελευταία 20 χρόνια η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ συνδεόταν στενά με την περιβαλλοντική της πολιτική, το 2020 θα εισέλθει σε νέα φάση με ευρύτερους στόχους, που θα εξετάζονται από τη σκοπιά των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η ενέργεια βρίσκεται ακόμη στον πυρήνα της βιομηχανικής πολιτικής και οι επενδύσεις της ΕΕ των τελευταίων ετών στην οικονομία της καθαρής ενέργειας μπορούν πλέον να φέρουν καρπούς, προωθώντας τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις σε πολυάριθμους τομείς καινοτομίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

3. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

3.1. Η Επιτροπή εκτόνησε την εν λόγω ανακοίνωση προκειμένου να ζητήσει να ισχύει πλέον, αντί της ομοφωνίας, η ειδική πλειοψηφία κατά τη λήψη αποφάσεων για τη φορολόγηση της ενέργειας (σχετική συνήθης νομοθετική διαδικασία).

3.2. Η ανακοίνωση αποσκοπεί επίσης στην ανάπτυξη ισχυρότερης δημοκρατικής λογοδοσίας στο πλαίσιο της Συνθήκης Ευρατόμ, η οποία δεν θέτει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε ισότιμη βάση με εκείνη που ορίζεται από τη Συνθήκη της Λισαβόνας.

3.3. Η ανακοίνωση περιγράφει το σχετικό ισχύον πλαίσιο: εκτός από τη συνήθη ειδική πλειοψηφία (ΣΛΕΕ, άρθρο 194 παράγραφος 1 και 2 πρώτο εδάφιο) και το ρητό δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν ορισμένες ενεργειακές πολιτικές (ΣΛΕΕ, άρθρο 194 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο), στον τομέα της ενέργειας απαιτείται ομοφωνία στο Συμβούλιο για να θεσπιστούν διατάξεις που είναι κυρίως φορολογικού χαρακτήρα (ΣΛΕΕ, άρθρο 194 παράγραφος 3), ομοίως με ό, τι απαιτείται για τη λήψη περιβαλλοντικών μέτρων φορολογικού χαρακτήρα (ΣΛΕΕ, άρθρο 192 παράγραφος 2).

3.4. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η μετάβαση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία είναι κομβικής σημασίας για την οριστικοποίηση της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια και την επίτευξη των ενεργειακών και κλιματικών στόχων του 2030, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική και αυξανόμενη επιρροή που έχουν οι φόροι και οι εισφορές στις τιμές της ενέργειας. Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η απαίτηση ομοφωνίας έχει καταστήσει μέχρι σήμερα αδύνατη την αναθεώρηση της οδηγίας-πλαίσιο του 2003 για τη φορολογία της ενέργειας⁽¹⁾, η οποία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε παρωχημένες εγκαταστάσεις και δεν καθοδηγείται από στόχους για καθαρή ενέργεια:

- φόροι βάσει του όγκου/του βάρους των καταναλωθέντων ενεργειακών προϊόντων και όχι του ενεργειακού τους περιεχομένου,
- αμετάβλητα ελάχιστα ποσοστά που δίνουν αναποτελεσματικά σήματα και προκαλούν αθέμιτο ανταγωνισμό.

Επιπλέον, η Επιτροπή φρονεί πως οι τομεακές φορολογικές ελαφρύνσεις/μειώσεις (στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, των θαλάσσιων και οδικών εμπορευματικών μεταφορών και στους τομείς της γεωργίας/αλιείας, καθώς και για τις βιομηχανίες έντασης ενέργειας) αποδυναμώνουν τα κίνητρα για μεγαλύτερη ενεργειακή αποδοτικότητα.

3.5. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η ανακοίνωση αποσκοπεί στο να προετοιμάσει το έδαφος για την αναθεώρηση της οδηγίας του 2003, η οποία έχει ως στόχο:

- την παροχή ισχυρότερης στήριξης για τη μετάβαση στην καθαρή ενέργεια, με μορφή περιβαλλοντικά συνεπών φορολογικών συντελεστών και αντικατάσταση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων με φόρο άνθρακα·
- την εξασφάλιση βιώσιμης και κοινωνικά δίκαιης ανάπτυξης, μέσω της μετάβασης σε φόρους κατανάλωσης και σε περιβαλλοντικούς φόρους φιλικότερους προς την ανάπτυξη, αλλά και μέσω της εναρμόνισης των επιπέδων φορολογίας σε όλα τα κράτη μέλη, κάτι που θα έχει θετικό αντίκτυπο στις τιμές λιανικής, και

(¹) EEL 283 της 31.10.2003, σ. 51.

— την ενσωμάτωση προβληματισμών για την κοινωνική δικαιοσύνη, με τον σχεδιασμό κατάλληλων συνοδευτικών μέτρων στο πλαίσιο των συστημάτων κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής πρόνοιας, τα οποία αμβλύνουν και κάνουν κοινωνικά αποδεκτή την επίδραση της μετατόπισης των φόρων με στόχο την καθαρή ενέργεια (στήριξη των εύλωτων καταναλωτών, ενθάρρυνση της μετάβασης οικονομικών τομέων ή/και περιφερειών, μείωση της φορολόγησης της εργασίας).

3.6. Για να επιτευχθεί ο στόχος της ειδικής πλειοψηφίας, η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της παρουσιάζει δύο επιλογές για τις οποίες δεν απαιτείται αναθεώρηση της ΣΔΕΕ, ούτε υπάρχει αντίκτυπος στον υφιστάμενο διαμερισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών: πρόκειται συγκεκριμένα, πρώτον, για την **ειδική ρήτρα «γέφυρας»** που καθορίζεται στον τίτλο για το περιβάλλον (ΣΔΕΕ, άρθρο 192 παράγραφος 2), η οποία θα καταστήσει δυνατή την επίτευξη του διαδικαστικού στόχου για τη λήψη μέτρων, κυρίως περιβαλλοντικού χαρακτήρα, για τη φορολόγησης της ενέργειας και, δεύτερον, για την **γενική ρήτρα «γέφυρας»** με βάση το άρθρο 48 παράγραφος 7 της ΣΕΕ, για φορολογικά μέτρα γενικότερα σχεδιασμένα για ενεργειακούς στόχους. Και στις δύο περιπτώσεις, εναπόκειται στο Συμβούλιο να αποφασίσει για τη μετάβαση από την ομοφωνία στην ειδική πλειοψηφία.

3.7. Τέλος, η ανακοίνωση προτίθεται να προωθήσει την ανάπτυξη δημοκρατικής λογοδοσίας στο πλαίσιο της Συνθήκης Ευρατόμ, η οποία καλύπτει ευαίσθητα ζητήματα γενικού ενδιαφέροντος, ιδίως μέσω της προτεινόμενης συμμετοχής τόσο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (το οποίο επί του παρόντος έχει απλώς συμβουλευτικό ρόλο, όχι όμως ως προς τη σύναψη διεθνών συνθηκών), όσο και των εθνικών κοινοβουλίων.

3.8. Η ουσία της Συνθήκης Ευρατόμ δεν θα τροποποιηθεί, εκτός από την επέκταση των δικαιωμάτων πληροφόρησης της κοινωνίας των πολιτών, τη διασφάλιση διασυνοριακής διαβούλευσης μεταξύ των κρατών μελών όταν υπάρχει πιθανός διασυνοριακός αντίκτυπος, την εξασφάλιση ισχυρότερης συμμετοχής της Ομάδας Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών σε θέματα πυρηνικής ασφάλειας (ENSREG) και την ενίσχυση της ικανότητας αντιμετώπισης των πυρηνικών ατυχημάτων. Επομένως, θα πρέπει να επανεξεταστεί στο πλαίσιο της συνήθους διαδικασίας αναθεώρησης των συνθηκών βάσει του άρθρου 48 ΣΕΕ.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την εν λόγω ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά τη θέσπιση ειδικής πλειοψηφίας στον τομέα της ενεργειακής φορολογίας προς αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης την ανάληψη ισχυρότερου ρόλου από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια (που μέχρι στιγμής δεν διαθέτουν ρόλο) στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της Ευρατόμ, καθώς και την πρόταση της Επιτροπής να αυξηθεί η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση πολιτικών για την πυρηνική ενέργεια, αν και η ίδια η ανακοίνωση υιοθετεί αναπόφευκτα μακροπρόθεσμη προσέγγιση ως προς τις εξελίξεις αυτές. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης τη στενότερη σύζευξη των μελλοντικών εκδόσεων για την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης με την προτεινόμενη μεσοπρόθεσμη στρατηγική με ορίζοντα το 2030 και τη μακροπρόθεσμη στρατηγική με ορίζοντα το 2050.

4.2. Παρότι αναγνωρίζει την ανάγκη λήψης άμεσων μέτρων (καθώς πάνω από το 80 % των εκπομπών CO₂ οφείλονται στην παραγωγή και την κατανάλωση ενέργειας), η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ, κατά την εφαρμογή της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία, να παραμείνει προσηλωμένη στην αρχή της επικουρικότητας για τους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα και να επικεντρώνεται σε θέματα όπου οι κοινοί στόχοι δεν μπορούν να επιτευχθούν πιο αποτελεσματικά σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Το ίδιο ισχύει και ως προς την αρχή της αναλογικότητας, βάσει της οποίας το περιεχόμενο και η μορφή των μέτρων της ΕΕ δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους στόχους που ορίζονται στις Συνθήκες ⁽²⁾.

4.3. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ανησυχία ότι στην ανακοίνωση COM(2019) 177 δεν γίνεται αναφορά στην βαθμιαία προσέγγιση που περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση COM(2019) 8 με τίτλο «Προς μια πιο αποτελεσματική και πιο δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων στη φορολογική πολιτική της ΕΕ», στην οποία προτείνεται μια βαθμιαία μετάβαση τεσσάρων βημάτων στην ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας σε ορισμένους τομείς της κοινής φορολογικής πολιτικής της ΕΕ ⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του δυνητικά αμφιλεγόμενου χαρακτήρα ορισμένων υπό εξέταση ειδών ενεργειακής φορολογίας. Για αυτό συνιστούμε θερμά η Επιτροπή να διευκρινίσει ότι παρόμοια προσέγγιση εφαρμόζεται και σε αυτήν την περίπτωση ώστε, σε πρώτο βαθμό, να εξεταστούν οι λιγότερο αμφιλεγόμενοι τομείς φορολογίας.

4.4. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη ότι η ανακοίνωση COM(2019) 177 δεν αναπτύσσει τα δυνητικά είδη ειδικών φορολογικών αποφάσεων που δύνανται να συζητούνται με καθεστώς ειδικής πλειοψηφίας και καλεί μετ' επιτάσεως την Επιτροπή να διορθώσει αυτήν την παράλειψη. Η ΕΟΚΕ θα ήταν ιδιαίτερα προβληματισμένη αν λαμβάνονταν σχετικές με τη φορολόγηση της ενέργειας αποφάσεις σε επίπεδο ΕΕ οι οποίες θα είχαν ανεπιθύμητες παρενέργειες, όπως, π.χ., η ενίσχυση της ενεργειακής φτώχειας μέσω της εξάλειψης των επιδοτούμενων λογαριασμών ενέργειας για τους φτωχότερους καταναλωτές. Πρόκειται για ευαίσθητα ζητήματα που επηρεάζουν διαφορετικά τα κράτη μέλη, σε συνάρτηση με την εξάρτησή τους από τα ορυκτά καύσιμα και με τη διαθεσιμότητα εναλλακτικών λύσεων. Απαιτείται μια ευαίσθητη προσέγγιση που θα ανταποκρίνεται στις τοπικές συνθήκες, καθώς και βήματα για την εξασφάλιση δίκαιης μετάβασης που δεν θα παραμελεί εργαζόμενους, καταναλωτές και κοινότητες. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα νέα μέτρα ενεργειακής φορολογίας ενδέχεται να απαιτήσουν χρηματοδότηση από την ΕΕ για την αντιστάθμιση της κοινωνικής και της οικονομικής ζημίας που θα προκαλέσουν.

⁽²⁾ SOC/626 Ρήτρα «γέφυρας» (βλέπε σελίδα 87 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας).

⁽³⁾ EE C 353 της 18.10. 2019, σ. 90.

4.5. Οι τιμές ενέργειας που αυξάνονται ταχύτερα από τους προϋπολογισμούς των νοικοκυριών, η εισοδηματική ανισότητα στην Ευρώπη και οι δαπάνες που επιφέρει η ενεργειακή μετάβαση (αποκέντρωση και ψηφιοποίηση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου) καθορίζουν τον βαθμό παρουσίας της ενεργειακής φτώχειας σε μια κοινωνία ⁽⁴⁾. Ο Ευρωπαϊκός Δείκτης Ενεργειακής Φτώχειας βαθμολογεί και κατατάσσει την πρόοδο των κρατών μελών ως προς την ανακούφιση ενεργειακής φτώχειας τόσο στα νοικοκυριά όσο και στις μεταφορές ⁽⁵⁾· εξάλλου, η ανακοίνωση, μέσω της αξιοποίησης των πορισμάτων του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας, θα πρέπει να συνδεθεί με ένα ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας με εστίαση στα βασικά της αίτια ⁽⁶⁾. Όπως αναφέρεται σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ⁽⁷⁾, «η ενεργειακή απόδοση και η μη κατανάλωση ενέργειας δεν συνιστούν πηγή ενέργειας» και άρα δεν μπορούν από μόνες τους να επιλύσουν τα προβλήματα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την ασφάλεια του εφοδιασμού και την ενεργειακή φτώχεια.

4.6. Οι καταναλωτές δεν κερδίζουν το δικαίωμα μερίδιο που τους αναλογεί από τις προσπάθειες της ΕΕ στον ενεργειακό τομέα λόγω της αποσύνδεσης των αγορών χονδρικής και λιανικής πώλησης ⁽⁸⁾: εξαιτίας διαφόρων παραγόντων (όπως ο καθυστερημένος διαχωρισμός της διανομής, ο φόρτος των επιδοτήσεων και το υψηλό ποσοστό χρεοκοπίας των νέων εμπόρων λιανικής πώλησης), οι ιστορικά μειούμενες τιμές στις αγορές χονδρικής μετά την ελευθέρωση δεν μεταφέρονται στις αγορές λιανικής.

Τα επίπεδα χρέωσης των χρηστών ενέργειας στην ΕΕ είναι ήδη πολύ υψηλά ⁽⁹⁾. Δεδομένου ότι το 40 % περίπου της τελικής τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας που καταβάλλουν οι Ευρωπαίοι καταναλωτές αφορά φόρους και εισφορές, είναι καθήκον της Επιτροπής να διενεργήσει εκτίμηση επιπτώσεων της μελλοντικής επίδρασης των τιμών ενέργειας, μεταξύ άλλων όσον αφορά την επίδραση της εναρμόνισης των φόρων στα φτωχότερα νοικοκυριά.

4.7. Χωρίς να εγκαταλείφει η σχέση με την περιβαλλοντική πολιτική, ο στενότερος συντονισμός με την ευρύτερη βιομηχανική πολιτική και την επακόλουθη οικονομική ανάπτυξη δυνητικά θα επιτρέπει επίσης:

- αφενός, καλύτερη διαχείριση της πιθανής κοινωνικής έντασης (υψηλότερα εισοδήματα για τους εργαζόμενους ώστε να αντισταθμιστεί το αυξανόμενο κόστος της ενέργειας) ⁽¹⁰⁾, και
- αφετέρου, καλύτερη διαχείριση της τρέχουσας ευρωπαϊκής ενεργειακής ποικιλομορφίας: οι διάφορες εθνικές ενεργειακές πολιτικές που ασκούνται μέχρι σήμερα μπορούν να καταστούν πλεονέκτημα με την κατάλληλη διαχείριση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω της αξιοποίησης αυτών των διαφορετικών και συμπληρωματικών εναλλακτικών λύσεων στο πλαίσιο των πολιτικών της Ενεργειακής Ένωσης.

4.8. Δυνάμει είτε του Άρθρου 192 παρ. 2 της ΣΛΕΕ για την ειδική ρήτρα «γέφυρας» είτε του Άρθρου 48 παρ. 7 της ΣΕΕ για τη γενική ρήτρα «γέφυρας», η ανάπτυξη μιας πραγματικής Ενεργειακής Ένωσης πρέπει να συμβαδίζει με την εκχώρηση κυριαρχίας.

4.9. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε με την πάροδο των ετών στον τομέα της ενέργειας, εν μέρει λόγω των πολιτικών της ΕΕ (όπως η αύξηση της δυναμικότητας των δικτύων ανανεώσιμης ενέργειας) και εν μέρει λόγω διεθνών παραγόντων (όπως οι πιο ευέλικτοι όροι προμήθειας ΥΦΑ, η τιμαριθμική αναπροσαρμογή του άνθρακα και οι χαμηλότερες τιμές), ορισμένα προβλήματα (συμπεριλαμβανομένων των κυριότερων που απεικονίζονται κατωτέρω, στο σημείο 4.11) εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξη μιας αληθινής ενιαίας αγοράς ενέργειας και να αποτρέπουν τη δίκαιη συμμετοχή των καταναλωτών στα οφέλη.

4.10. Μείζονα φραγμό συνιστά, μεταξύ άλλων, η περιορισμένη ανάπτυξη διασυνοριακής ικανότητας διασύνδεσης, ιδίως στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, λόγω εθνικών επιλογών και καθυστερήσεων στη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίτευξη του στόχου ενεργειακής διασύνδεσης ποσοστού 10 % έως το 2010 και 15 % έως το 2030 (στόχοι ήδη πολύ περιορισμένοι, ανεπαρκείς και μη δεσμευτικοί) ⁽¹¹⁾.

4.11. Η κοινωνική συναίνεση πρέπει να συγκαταλέγεται στις κύριες προτεραιότητες, καθώς τα τελευταία στοιχεία δείχνουν ότι στην ενέργεια πηγαίνει το 4-8 % του προϋπολογισμού κατανάλωσης των νοικοκυριών της Βόρειας/Δυτικής ΕΕ, σε σύγκριση με το 10-15 % για τις οικογένειες της Κεντρικής/Ανατολικής ΕΕ ⁽¹²⁾. Καταβάλλεται επίσης τεράστιο τίμημα για την «ενεργειακή φτώχεια», η οποία υποδεικνύεται μεν ως μια νέα κοινωνική προτεραιότητα που πρέπει να καταπολεμηθεί σε κάθε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, εξακολουθεί όμως να υφίσταται.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 198 της 10.7.2013, σ. 1.

⁽⁵⁾ Ευρωπαϊκός Δείκτης Ενεργειακής Φτώχειας, https://www.openexp.eu/sites/default/files/publication/files/european_energy_poverty_index-ee-i_en.pdf

⁽⁶⁾ ΕΕ C 341 της 21.11.2013, σ. 21.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 345 της 13.10.2017, σ. 120.

⁽⁸⁾ ΕΕ C 383 της 17.11.2015, σ. 84.

⁽⁹⁾ COM(2019) 1 final.

⁽¹⁰⁾ Σε προηγούμενα ψηφίσματά του, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προειδοποιούσε ότι η στρατηγική απεξάρτησης από τον άνθρακα θα μπορούσε να προκαλέσει επίσης «σοβαρή αύξηση της ενεργειακής φτώχειας» (14 Μαρτίου 2013, ψήφισμα σχετικά με τον Ενεργειακό Χάρτη Πορείας για το 2050) και, ως εκ τούτου, καλούσε την Επιτροπή να «χτίσει γέφυρες μεταξύ της κοινωνικής πολιτικής και της ενεργειακής πολιτικής» (14 Απριλίου 2016, ψήφισμα με θέμα «Επίτευξη του στόχου κατά της φτώχειας δεδομένων των αυξανόμενων εξόδων των νοικοκυριών»).

⁽¹¹⁾ Σύμφωνα με την ομάδα εμπειρογνομόνων της Επιτροπής, το επίπεδο αυτό μειώνεται σταδιακά και ορισμένα κράτη μέλη δεν θα επιτύχουν τον στόχο του 10 % το 2020. «Προς μια βιώσιμη και ολοκληρωμένη Ευρώπη, έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων της Επιτροπής σχετικά με τους στόχους διασύνδεσης της ηλεκτρικής ενέργειας», Νοέμβριος 2017, σ. 25. Βλ. επίσης ΕΕ C 383 της 17.11.2015, σ. 84.

⁽¹²⁾ COM(2019) 1 final.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Το ενεργειακό σύστημα είναι δύσκαμπτο· οι αλλαγές στις υποδομές και τους κανονισμούς υλοποιούνται πλήρως σε βάθος δεκαετίας, τη στιγμή που ο ανταγωνισμός συνεχίζει να αποσπά μερίδια της αγοράς (όπως καθίσταται σαφές από τους κινεζικούς ηλιακούς συλλέκτες και την άνοδο του κλάδου των ηλεκτρικών οχημάτων). Απαιτείται ένα εντελώς νέο και ευρύτερο μοντέλο ενεργειακής πολιτικής, το οποίο θα περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την εξασφάλιση προστιθέμενης αξίας για τις επιχειρήσεις της ΕΕ από την έρευνα που διεξάγεται για την ενεργειακή συνέχεια σε σχέση με το δίκτυο ανανεώσιμης ενέργειας, ή τη στήριξή τους σε τομείς όπως τα ηλεκτρονικά αυτοκίνητα, οι σχετικές μπαταρίες τελευταίας γενιάς, το υδρογόνο ή οι ανεμογεννήτριες, όπου υπάρχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

5.2. Είναι απαραίτητη η συμπληρωματική διαμόρφωση και εφαρμογή της ενεργειακής πολιτικής από την Επιτροπή υπό μορφή οδικού χάρτη, δεδομένου ότι η ενεργειακή πολιτική υπερβαίνει τους φόρους και περιλαμβάνει, εν πάση περιπτώσει, φόρους για τις ενεργειακές δραστηριότητες, καθώς και για τα ενεργειακά προϊόντα. Η προηγούμενη εμπειρία σε άλλους τομείς καταδεικνύει ότι η μεταβίβαση κυριαρχίας χωρίς την ύπαρξη μιας πραγματικής, πλήρους Ένωσης μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές διαφωνίες (όπως στην περίπτωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης).

5.3. Το κόστος της ενέργειας έχει άμεσο και απευθείας αντίκτυπο σε όλες τις επιχειρήσεις και στη ζωή των ανθρώπων· συνεπώς, πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά οι επιπτώσεις μιας μη ισορροπημένης πρωτοβουλίας για τη φορολογία της ενέργειας. Σε αυτό το πλαίσιο, και με βάση την απαραίτητη αξιολόγηση των κοινωνικών και των οικονομικών επιπτώσεων, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανακοίνωση της νέας Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την επιβολή ενός συνοριακού φόρου για το διοξείδιο του άνθρακα, ώστε να διασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά και να αποφευχθεί η διαρροή άνθρακα. Στους εργαζομένους που πλήττονται από τις απώλειες θέσεων εργασίας πρέπει να προσφερθούν νέες προοπτικές, μεταξύ άλλων μέσω της επαγγελματικής επανακατάρτισης και μέσω άλλων λύσεων που θα αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης.

5.4. Κατά την εξέταση πιθανής στρέβλωσης της εσωτερικής αγοράς λόγω διαφορετικών επιπέδων φορολογίας της ενέργειας που βασίζεται στα ορυκτά καύσιμα, η Επιτροπή θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι οι συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών ενδέχεται να έχουν παρόμοιο αντίκτυπο μέσω των επιπτώσεων του ντάμπινγκ από τα ποικίλα νομικά πλαίσια των τρίτων χωρών στον τομέα της ενέργειας και του ανταγωνισμού. Ενδέχεται να επηρεαστούν τομείς δραστηριότητας της ΕΕ, όπως οι αεροπορικές, οι πλωτές και οι οδικές μεταφορές, η γεωργία/αλιεία και οι βιομηχανίες έντασης ενέργειας που αποτελούν στόχο των προτεινόμενων φορολογικών μέτρων. Ως εκ τούτου, κατά τις διμερείς ή πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις, η ΕΕ θα πρέπει να απαιτεί συστηματικά την τήρηση ισοδύναμων με τις δικές της απαιτήσεων κοινωνικής και περιβαλλοντικής νομοθεσίας για τα εισαγόμενα προϊόντα ⁽¹³⁾.

Βρυξέλλες, 26 Σεπτεμβρίου 2019.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ ΕΕ C 283 της 10.8.2018, σ. 83.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες έλαβαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων, απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

Σημείο 4.5

Να διαγραφεί:

~~Δυνάμει είτε του Άρθρου 192 παρ. 2 της ΣΔΕΕ για την ειδική ρήτρα «γέφυρας» είτε του Άρθρου 48 παρ. 7 της ΣΕΕ για τη γενική ρήτρα «γέφυρας», η ανάπτυξη μιας πραγματικής Ενεργειακής Ένωσης πρέπει να συμβαδίζει με την εγχώρια κυριαρχία.~~

Ψήφοι υπέρ: 73

Ψήφοι κατά: 91

Αποχές: 11

Σημείο 1.1.2

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη πρώτη συζήτηση σχετικά με το να χρησιμοποιούνται οι ρήτρες «γέφυρας» προκειμένου να θεσπιστεί ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο και σύστημα συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σε αυτό το νέο πλαίσιο, ο ρόλος της ΕΟΚΕ στην υποστήριξη του τριμερούς διαλόγου καθώς και η συμμετοχή της σε αυτόν κατέχουν ιδιαίτερη σημασία.

Η ΕΟΚΕ, αν και υποστηρίζει διάφορες απόψεις που διατυπώνονται στην ανακοίνωση, θεωρεί ωστόσο ότι η αποτελεσματική διακυβέρνηση της κλιματικής και ενεργειακής στρατηγικής και η μεγαλύτερη συνεκτικότητα της νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα της φορολογίας της ενέργειας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ανησυχίες των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των λοιπών ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών. Η συμμετοχή και η δέσμευση της κοινωνίας των πολιτών, η υποστήριξη των κρατών μελών καθώς και η σύμφωνη γνώμη και η προσήλωση των κοινωνικών εταίρων είναι σημαντικές για την επιτυχία της διαδικασίας.

Ψήφοι υπέρ: 65

Ψήφοι κατά: 105

Αποχές: 9